

Capitolul I
Principiile fundamentale ale procesului civil.
Aplicarea legii de procedură civilă în timp și spațiu

- I Izvoarele dreptului procesual civil
- II Normele dreptului procesual civil
- III Principiile procesului civil

Scheme și sinteze

PRINCIPIU	CONȚINUT
Principiul liberului acces la justiție	<ul style="list-style-type: none"> - judecătorii au îndatorirea de a primi și soluționa orice cerere de competența instanțelor judecătorești, potrivit legii; - niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.
Principiul dreptului la un proces echitabil, în termen optim și previzibil	<ul style="list-style-type: none"> - dreptul oricărei persoane la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim și previzibil, de către o instanță independentă, imparțială și stabilă de lege; - instanța are îndatorirea să dispună toate măsurile permise de lege și să asigure desfășurarea cu celeritate a judecării.
Principiul legalității	<ul style="list-style-type: none"> - în România, respectarea legii este obligatorie, atât în privința organizării justiției, cât și a înfăptuirii ei; - judecătorii se supun numai legii, iar justiția se înfăptuiește în numele legii; - instanțele judecătorești iau naștere doar prin lege; - organizarea, compunerea și constituirea instanțelor se realizează doar prin lege; - procedura după care instanțele judecă este cea prevăzută de lege; - hotărârile instanțelor judecătorești sunt supuse căilor de atac prevăzute de lege; - părțile și ceilalți participanți la procesul civil sunt datori să respecte prevederile legale, orice act efectuat de aceștia cu nerespectarea legii urmând a fi cenzurat de către instanță.
Principiul egalității	<ul style="list-style-type: none"> - părțile au dreptul să fie judecate de către aceleași organe ale puterii judecătorești, după aceleași reguli procedurale, fiind beneficiarii unor drepturi procesuale egale, raportat la cauza concretă supusă judecării; - în situații identice, părților nu li se poate acorda un tratament diferit.
Principiul disponibilității	<ul style="list-style-type: none"> - în procesul civil procedura este declanșată la cererea celui interesat sau, în cazurile anume prevăzute de lege, la cererea altei persoane, organizații ori a unei autorități sau instituții publice ori de interes public; - obiectul și limitele procesului sunt stabilite prin cererile și apărările părților; - părțile au dreptul de a ataca sau nu hotărârea și dreptul de a stăruși sau nu în calea de atac exercitată; - părțile își pot exercita anumite drepturi de dispoziție (renunțarea la judecată sau la dreptul pretins, achiesarea la pretențiile reclamantului etc.); - părțile au dreptul de a cere sau nu executarea silită.

PRINCIPIU	CONȚINUT
<p align="center">Principiul privitor la faptul că părților le revin obligații în desfășurarea procesului</p>	<ul style="list-style-type: none"> - părțile au obligația să îndeplinească actele de procedură în condițiile, ordinea și termenele stabilite de lege sau de judecător; - părțile au obligația să-și probeze pretențiile și apărările; - părțile au obligația să contribuie la desfășurarea fără întârziere a procesului, urmărind, tot astfel, finalizarea acestuia; - părțile au obligația să înfățișeze orice mijloc de probă deținut, la cererea instanței, atunci când cealaltă parte a solicitat aceasta sau judecătorul a dispus din oficiu.
<p align="center">Principiul potrivit căruia terții au obligația să sprijine realizarea justiției</p>	<ul style="list-style-type: none"> - orice persoană este obligată, în condițiile legii, să sprijine realizarea justiției; - cel care se sustrage de la îndeplinirea acestei obligații, fără motiv legitim, poate fi constrâns să o execute sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare și, dacă este cazul, a unor daune-interese.
<p align="center">Principiul bunei-credințe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți; - există abuz procesual și dacă partea, în mod conștient, acționează de o asemenea manieră în îndeplinirea obligației procesuale încât poate provoca adversarului o pagubă; - partea care își exercită drepturile procesuale sau își execută obligațiile în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate și va putea fi obligată și la plata unei amenzi judiciare.
<p align="center">Principiul dreptului la apărare</p>	<ul style="list-style-type: none"> - presupune dreptul părților de a fi reprezentate sau, după caz asistate, în tot cursul procesului, în condițiile legii; - părților li se asigură posibilitatea de a participa la toate fazele de desfășurare a procesului; - părțile pot să ia cunoștință de cuprinsul dosarului, să propună probe, să își facă apărări, să își prezinte susținerile în scris și oral și să exercite căile legale de atac, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.
<p align="center">Principiul contradictorialității</p>	<ul style="list-style-type: none"> - contradictorialitatea se manifestă atât în raporturile dintre părți („punerea în discuția părților a oricărei chestiuni de fapt sau de drept invocate”), cât și în raporturile dintre părți și instanță („citarea părților și comunicarea actelor de procedură și punerea în discuția părților a oricărei chestiuni de fapt și de drept”); - ceea ce este important este ca părțile să fie legal citate, iar nu ca ele să fie efectiv prezente.

PRINCIPIU	CONȚINUT
Principiul oralității	- procesele se dezbat oral, cu excepția cazului în care legea dispune altfel sau când părțile solicită expres instanței ca judecata să se facă numai pe baza actelor depuse la dosar.
Principiul nemijlocirii	- are în vedere obligația instanței de a cerceta direct și nemediat toate elementele privitoare la dezlegarea cauzei.
Principiul publicității	- ședințele de judecată sunt publice, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.
Principiul desfășurării procesului în limba română	- procesul civil se desfășoară în limba română, iar cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.
Principiul continuității completului de judecată	- judecătorul investit cu soluționarea cauzei nu poate fi înlocuit pe durata procesului decât pentru motive temeinice, în condițiile legii.
Principiul privitor la încercarea de împăcare a părților	- judecătorul va recomanda părților soluționarea amiabilă a litigiului prin mediere; - în tot cursul procesului, judecătorul va încerca împăcarea părților, dându-le îndrumările necesare, potrivit legii.
Principiul rolului activ al judecătorului	- judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșală privind aflarea adevărului în cauză; - judecătorul poate să ceară părților explicații cu privire la situația de fapt și motivarea în drept pe care ele o invocă, poate să pună în discuția lor orice împrejurare de fapt sau de drept chiar dacă acestea nu sunt menționate în cerere sau întâmpinare și poate să dispună administrarea probelor sau alte măsuri pe care le consideră necesare, chiar și împotriva voinței părților; - judecătorul poate să dispună introducerea în cauză a altor persoane, în condițiile legii; - judecătorul poate să dea sau să restabilească calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecătii, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire; - judecătorul trebuie să se pronunțe asupra a tot ceea ce s-a cerut, fără însă a depăși limitele investirii, în afară de cazurile în care legea ar dispune altfel.
Principiul respectului cuvenit justiției	- cei prezenți la ședința de judecată obligația de a manifesta respectul cuvenit față de instanță și de a nu tulbura buna desfășurare a ședinței de judecată; - președintelui are îndatorirea de a veghea ca ordinea și solemnitatea ședinței să fie respectate, putând lua în acest scop orice măsură prevăzută de lege.

Jurisprudență

1. Pretenții. Înscriș autentic. Legea aplicabilă mijloacelor de probă în procesul civil¹

Prin decizia civilă nr. 1142/A/11.11.2015, pronunțată de Tribunalul Timiș, în dosarul nr. xxxxxxxxxxxxxx, a fost respins ca nefondat apelul declarat împotriva sentinței civile nr. xxxxx/18.12.2014, pronunțată de Judecătoria Timișoara, în dosarul nr. xxxxxxxxxxxxxx, având ca obiect pretenții, de către apelanta-reclamantă L.V.E. în contradictoriu cu intimații-pârâți S.V., S.D., B.D.M. și B.A.M. Au fost respinse cererile cu obiect cheltuieli de judecată. Pentru a pronunța această hotărâre, Tribunalul a reținut următoarele: Apelanta contestă prin intermediul prezentei căi de atac legalitatea și temeinicia soluției judecătorești de respingere a solicitării domniei sale de obligare a pârâților la plata diferenței de preț datorată în urma perfectării contractului de vânzare-cumpărare autenticat sub nr. 1814/07.08.2008 la B.N.P. Asociații M., criticile vizând cu precădere refuzul primei instanțe de a-i îngădui probațiunea testimonială a situației de fapt susținute.

Tribunalul a observat că judecătoria a apreciat că sub aspect intertemporal, contractul de vânzare-cumpărare din prezența cauză, având în vedere data încheierii sale, este guvernat de dispozițiile vechiului Cod civil, potrivit art. 3 din Legea nr. 71/2011 și că, potrivit art. 1191 alin. (2) C.civ. din 1864 „Nu se va primi niciodată o dovadă prin martori, în contra sau peste ceea ce cuprinde actul, nici despre ceea ce se pretinde că s-ar fi zis înaintea, la timpul său în urma confecționării actului, chiar cu privire la o sumă sau valoare ce nu depășește 250 lei”, fiind irrelevant că pârâții nu s-au prezentat la interogator, cât timp prin întâmpinare au arătat că au plătit prețul integral. Sub acest aspect, tribunalul a constatat că potrivit exigentelor art. 26 C.proc.civ., intitulat Legea aplicabilă mijloacelor de probă, legea care guvernează condițiile de admisibilitate și puterea doveditoare a probelor preconstituite și a prezumțiilor legale este cea în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii faptelor juridice care fac obiectul probațiunii, urmând că administrarea probelor să se facă potrivit legii în vigoare la data administrării lor. În mod judicios a reținut prima instanță inadmisibilitatea probațiunii testimoniale în contra sau peste mențiunile exprese ale unui act juridic, în temeiul art. 1191 alin. (2) C.civ. din 1864, însă acest text de lege se impunea a fi corelat cu cel al art. 358 C.proc.civ. ce proclamă admisibilitatea probei testimoniale în ipoteza neprezentării la interogatoriu, fără a face distincții după diverse circumstanțe, cum ar fi textul de lege prohibitiv incident ori formularea unei întâmpinări în cauză: dacă partea, fără motive temeinice, refuză să răspundă la interogatoriu sau nu se înfățișează, instanța poate socoti aceste împrejurări ca o mărturisire deplină ori numai ca un început de dovadă în folosul aceluia care a propus interogatoriul (s.n.).

În acest din urmă caz, atât dovada cu martori, cât și alte probe, inclusiv prezumțiile, pot fi admise pentru completarea probatoriului. Procedând la analiza probatoriului astfel cum a fost completat în apel cu martori, cu luarea în considerare a atitudinii procesuale a intimaților care nici în calea de atac a apelului nu s-au prezentat în vederea administrării interogatoriului și căreia i-a conferit valoarea probatorie a unui început de dovada scrisă, tribunalul a menținut însă soluția de respingere a demersului judiciar al reclamantei, întrucât martorii din apel nu au făcut să relateze decât aspecte vagi, nelămuritoare sub aspectul tezei probatorii, aspecte pe

¹ Trib. Timiș, Secția I civilă, decizia nr. 723/27.05.2016 (www.rolii.ro, consultat la 25.12.2016).